

Älvboda friskola Ekonomisk förening

kristina.olssonsoderhall@alvboda.se

Rektorn vid Älvboda friskola

## Beslut för fristående grundskola med fritidshem

---

efter tillsyn av Älvboda friskola  
i Älvkarleby kommun

## Tillsyn i Älvboda friskola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Älvkarleby kommun under hösten 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Den fristående grundskolan Älvboda friskola besöktes av Skolinspektionen den 2 och den 3 oktober 2012.

### Fakta om skolan

---

Älvboda friskola ligger i Älvkarleby kommun. Skolan omfattar förskoleklass – årskurs 9 samt ett fritidshem. Vid tiden för Skolinspektionens besök fanns 279 elever i grundskolan och 18 elever i förskoleklassen. 70 elever är inskrivna på fritidshemmet. Älvboda friskola drivs som en ekonomisk förening och huvudmannen är "Friskolan i Skutskär ekonomisk förening" med organisationsnummer 769603-9135. Älvboda friskola har genom Skolverkets beslut den 13 januari 2000 erhållit godkännande och rätt till bidrag avseende årskurs 1-9 (dnr 99:837). Enligt godkännandet får skolan anordna provning och utfärda betyg för skolans egna elever enligt de bestämmelser som gäller för det offentliga skolväsendet. Enligt kompletterande beslut från Skolverket den 15 mars 2000 erhöll skolan godkännande och rätt till bidrag av en fristående förskoleklass (dnr 99:2621). Skolan följer Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11). Skolans inriktning är allmän. Skolans profil är musik och litteraturinriktning.

Älvboda friskola leds av en rektor som till sin hjälp har en studierektor på 20 procent. Skolan är organiserad i fyra team; förskoleklassen – årskurs 2, årskurs 3-5, årskurs 6-7 och årskurs 8-9. Skolan har två parallellklasser från och med årskurs 6.

Nationell statistik från år 2011 visar att det finns variationer i resultat på de nationella ämnesproven i årskurs 3. I matematik uppnår mellan 68-100 procent kravnivån, vilket ligger över riksgenomsnittet. I svenska uppnår mellan 72,7-100 procent kravnivån, detta är i paritet med riket. Av skolans egen sammanställning av resultaten från 2011 framkommer att 91 procent av eleverna uppnår kravnivån i svenska och 91 procent i matematik.

När det gäller elevernas kunskapsresultat i årskurs 5 visar skolans sammanställning av de nationella ämnesproven 2011, att i engelska uppnår 79 procent av eleverna kravnivåerna, i matematik 68 procent och i svenska uppnår 74 procent av eleverna kravnivåerna. I de nationella ämnesproven för år 2010 uppnådde mellan 80-95 procent kravnivåerna i engelska, 40-95 procent kravnivåer-

na i matematik och 65-100 procent kravnivåerna i svenska. Resultaten i övriga ämnen saknas. Eleverna i årskurs 5 genomförde inte de nationella ämnesproven 2011 eftersom dessa var frivilliga.

Av Skolverkets nationella statistik för läsåret 2010/11 framgår att det genomsnittliga meritvärdet för Älvboda friskola är 204,1 poäng. Genomsnittet i riket är 210,6 poäng och i kommunen är det 179,4 poäng. Mellan åren 2007-2011 har meritvärdespoängen legat mellan 203,5-217,9 poäng. Andelen elever som nått kravnivån i alla ämnen var 93,5 procent år 2011. I riket är motsvarande siffra 77,3 procent och i kommunen är siffran 62,3 procent. Andelen behöriga elever till nationella program på gymnasiet var 100 procent år 2011. Skolans egen statistik visar att mellan 87-100 procent av eleverna uppnår kunskapskraven i samtliga ämnen i slutat av årskurs 9 år 2011.

Skolan har inte någon sammanställning över elevernas samlade kunskapsresultat för 2012 i årskurs 3, 6 och 9.

## Helhetsbedömning

---

Älvboda friskola har bedrivit sin verksamhet sedan år 2000. Skolans profil är musik och litteraturinriktning och skolan satsar bland annat på internationella kontakter. Lärare och elever samarbetar till exempel sedan ett år tillbaka med skolor i Indien för erfarenhetsutbyten och lärare och elever från Indien kommer till Älvboda friskola.

Skolans fritidshem kompletterar skolan innehållsmässigt och fritidshemmets lärare samverkar med skolans övriga lärare.

Älvboda friskolas resultat i de nationella ämnesproven 2011 för årskurs 3 ligger i paritet och strax över rikets siffror. För årskurs 5 gjordes inga prov då dessa var frivilliga. Skolan redovisar egen statistik över resultaten för år 2011. Skolan kan inte redovisa några samlade resultat för år 2012. Skolinspektionen bedömer att skolans resultat behöver förbättras utifrån de redovisade resultaten, framförallt i ämnet matematik.

Lärarna i de yngre åldrarna från förskoleklassen – årskurs 5 beskriver att de arbetar tematiskt i tvärgrupper utifrån Lgr 11. De beskriver att de arbetar för att ge eleverna en positiv och lustfylld syn på ämnet matematik genom att till exempel använda dator, utematematik och andra pedagogiska material. Trots att Skolinspektionen vid tillsynsbesöket ser flera välplanerade lektioner med läroplanens och kursplanernas syfte i fokus så framgår det ändå vid intervjuer med

rektorn och lärare att skolans systematiska kvalitetsarbete gällande uppföljning och utvärdering behöver stärkas och utvecklas.

Tillsynen visar att det finns brister i elevernas inflytande över sin utbildning. Skolan behöver se till att eleverna i högre grad blir delaktiga i sin undervisning. Lärarna behöver utöka sitt samarbete, framförallt i de högre årskurserna för att ge eleverna överblick och sammanhang. Det finns även brister i åtgärdsprogrammen och de individuella utvecklingsplanerna med tillhörande skriftliga omdömen. Skolan måste se till att elever som är i behov av studiehjälp får det samt att beslut om anpassad studiegång fattas i enlighet med författningarnas krav.

Skriftliga bedömningar för elever med icke godkänt betyg i slutet av årskurs 9 måste utfärdas på ett korrekt sätt vilket inte görs nu.

Skolans och fritidshemmets likabehandlingsplan uppfyller inte skollagens krav. Trots regelbundna insatser kring värdegrundsarbetet i skolan upplever eleverna framförallt i de högre årskurserna att det brister i studieron på vissa lektioner vilket skolan måste åtgärda.

Skolinspektionen kan vidare konstatera att en del av bristerna som redovisades vid den förra tillsynen 2007 fortfarande kvarstår.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på några områden som Friskolan i Skutskär ekonomisk förening måste åtgärda för att förbättra elevernas måloppfyllelse. Mot bakgrund av detta fattar Skolinspektionen följande beslut.

## **Skolinspektionens ingripande**

---

### **Föreläggande**

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Älvboda friskola att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 4 januari 2013 redovisas för Skolinspektionen.

### **Undervisning och lärande**

#### **Bedömning**

Älvboda friskola måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Se till att lärarna samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och för att ge överblick och sammanhang.

**Motivering**

Enligt läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11) ska lärarna samverka med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och för att ge eleverna överblick och sammanhang.

I intervjuer och samtal med lärare och elever framkommer att några av lärarna samarbetar när det gäller undervisningen i vissa ämnen. I vilken omfattning och vilka ämnen detta sker i är dock beroende av intresse och initiativ från lärare. Lärarna beskriver att de samplanerar i ämnesgrupper och att de har haft ämnesdiskussioner som har fungerat bra i matematik och svenska men mindre bra i de övriga ämnena.

Rektorn bekräftar i intervju att samverkan mellan lärarna och ämnesintegration är ett utvecklingsområde i skolan. Han säger att lärarna arbetar i fyra team och att de är duktiga på att arbeta inom teamen men att samarbetat mellan teamen måste förstärkas. Detta bekräftas även av lärarna som säger att de blivit starkare i sina team men på bekostnad av övergripande ämnesdiskussioner.

Sammanfattningsvis visar tillsynen att det finns brister i lärarnas samverkan i arbetet med att nå utbildningsmålen och för att ge eleverna överblick och sammanhang. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav. Fritidsskolan i Skutskär ekonomisk förening föreläggs att avhjälpa bristen.

**Författning**

Lgr 11, 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper, riktlinjer

**Grundläggande värden och inflytande****Bedömning**

Älvboda friskola måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Se till att utformningen av inflytandet anges i planeringen av verksamheten och skolan samt fritidshemmet har en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad.
- Se till att eleverna har ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och hålls informerade i frågor som rör dem.

**Motivering**

Enligt skollagen och läroplanen ska utformningen av inflytandet anges i planeringen av verksamheten och skolan ska ha en tydlig strategi för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad. Vidare anger skollagen och läroplanen att eleverna ska ha ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och att de ska hållas informerade i frågor som rör dem.

Av intervjuer och samtal med lärare och elever framgår att undervisningen i huvudsak planeras av lärarna. Lärarna och eleverna uppger att de har elevråd och klassråd. Lärarna säger vidare att de berättar för eleverna vad som ska tas upp inför nya områden och hur lärarnas förslag på upplägg ser ut. Vissa av lärarna bjuder in eleverna att komma med egna förslag. Lärarna uppger att de arbetar med elevinflytande men att de inte är säkra på hur eleverna uppfattar sin möjlighet till att påverka undervisningen. I intervjuer och samtal med elever och lärare framkommer att det varierar i vad mån elever ges möjlighet att få inflytande under lektionerna. Eleverna uppger bland annat att de skulle vilja ha mer utmaning i vissa ämnen men att det inte är något som de har diskuterat med lärarna om. De säger också att det är lärarna som för det mesta bestämmer hur de ska arbeta och att de är nöjda med det. Inte i något av de dokument som Skolinspektionen tagit del av nämns inflytandet. Rektorn bekräftar att elevinflytande är ett utvecklingsområde i skolan.

Tillsynen visar att det inte finns något systematiskt sätt att ge eleverna möjlighet till ett aktivt inflytande över undervisningen och sitt eget lärande eller inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Friskolan i Skutskär ekonomisk förening föreläggs att avhjälpa bristerna.

**Författning**

1 kap. 10 §, 4 kap. 9 och 14 §§ skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

**Trygghet och studiero****Bedömning**

Älvboda friskola måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Se till att rektorn och lärare vidtar de omedelbara eller tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna studiero.

- Se till att det för varje skolenhet / verksamhet finns en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp.

**Motivering**

Enligt skollagen ska skolmiljön präglas av studiero och rektorer och lärare ska vidta de åtgärder som behövs för att tillförsäkra eleverna studiero. Vidare ska huvudmannen se till att det varje år för varje verksamhet upprättas en plan mot kränkande behandling med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse av vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Planen ska även innehålla en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder har genomförts.

I intervjuer med elever framkommer att det brister i studieron i vissa klasser. Eleverna berättar att det kan vara högljutt på vissa lektioner. Eleverna berättar även att det varierar i vilken grad lärarna ingriper. Trots förebyggande arbete i form av arbete i trygghetsgrupp, rastvakter och gemensamma ordningsregler bekräftar lärarna att det kan se olika ut i olika klassrum. Skolinspektionen konstaterar via samtal, intervjuer och observationer att det brister i studieron framförallt i de högre årskurserna.

Älvboda friskola har separata planer mot kränkande behandling för skolan respektive fritidshemmet. I skolans plan saknas framförallt en konkret redogörelse för hur de planerade åtgärderna ska genomföras det kommande året. I fritidshemmets plan för kränkande behandling saknas en översikt över åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever samt hur de åtgärderna ska påbörjas eller genomföras under det kommande året.

Sammanfattningsvis visar tillsynen att skolmiljön i Älvboda friskola inte präglas av studiero i de högre årskurserna. Vidare finns det brister i planen mot kränkande behandling både i skolan och i fritidshemmet. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Friskolan i Skutskär ekonomisk förening föreläggs att avhjälpa bristerna.

**Författning**

5 kap. 3 §, 6 kap. 8 § skollagen

**Särskilt stöd****Bedömning**

Älvboda friskola måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Se till att skolan ger studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det.
- Se till att rektorn fattar beslut om anpassad studiegång enligt författningarnas krav.
- Se till att rektorn fattar beslut om åtgärdsprogram och att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

### Motivering

Enligt skollagen ska elever ha rätt till det stöd som utredningen har visat att de behöver. Det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Av skolförordningen framgår att elever ska få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det. Även läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11) anger att det är rektors ansvar att se till att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och hjälp de behöver.

Av skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får rektor besluta om s.k. anpassad studiegång. Beslutet ska innehålla de skäl som har bestämt utgången och undertecknas av beslutsfattaren i enlighet med reglerna i förvaltningslagen (1986:223). Vidare framgår det av skollagen att beslut om anpassad studiegång ska kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Tillsynen visar att det finns elever på skolan som är i behov av studiehandledning på sitt modersmål. Rektorn uppger att det är svårt att få tag på personer som kan ge studiehandledning på de språk som det finns behov av för att tillgodose elevernas rättigheter. Skolan bör informera berörda elever om rätten till studiehandledning på sitt modersmål och ge studiehandledning på det aktuella modersmålet.

En granskning av skolans dokument visar att beslut om anpassad studiegång inte är korrekt. I beslutet som Skolinspektionen har granskat saknas skäl för beslutet samt rektorns underskrift. Beslutet saknar även en besvärshänvisning där det framgår att beslutet kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Om utredningen visar att en elev behöver särskilt stöd ska rektorn fatta beslut om åtgärdsprogram. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Skolinspektionen har tagit del av exempel på upprättade åtgärdsprogram och kan konstatera att programmen är av varierande kvalitet. Elevernas behov och hur skolan ska arbeta för att tillgodose dessa behov framgår inte helt tydligt. Åtgärdsprogrammen saknar i vissa delar även uppgift om hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Åtgärdsprogrammen saknar även en besvärshänvisning där det framgår att beslutet kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Sammanfattningsvis framgår av tillsynen att det finns brister gällande studiehandledning och avsaknad av beslut om anpassad studiegång. Åtgärdsprogrammets innehåll brister och de saknar en korrekt besvärshänvisning. Med anledning av ovanstående förelägger Skolinspektionen Friskolan i Skutskär ekonomisk förening att avhjälpa bristerna.

#### **Författning**

3 kap. 9 -10,12 §§ skollagen, 5 kap. 4 § skolförordningen, Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar, 20 § förvaltningslagen

#### **Bedömning och betygssättning**

##### **Bedömning**

Älvboda friskola måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Se till att en skriftlig bedömning av elevernas kunskapsutveckling ges när ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne.
- Se till att de skriftliga omdömena i de individuella utvecklingsplanerna avser elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven.
- Se till att det i de individuella utvecklingsplanerna framgår vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

##### **Motivering**

Enligt skollagen framgår att i de fall där ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne så ska en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling i ämnet ges. Av bedömningen får också de stödåtgärder som har vidtagits framgå. Bedömningen ska undertecknas av läraren.

Alla elever som fått betyget icke godkänt får inte skriftliga bedömningar och i de fall som de finns är de inte korrekta.

I skollagen framgår att läraren ska ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i alla ämnen som de får undervisning i, i en skriftlig individuell utvecklingsplan. Läraren ska också sammanfatta vilka insatser som behövs för att elevens ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Rektorn beslutar enligt skollagen om utformningen av omdömena för att de ska kunna anpassas till lokala krav och förutsättningar, som till exempel elevernas ålder.

Av de individuella utvecklingsplaner som Skolinspektionen har tagit del av framgår inte alltid tydligt vilka insatser som behövs av skolan för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt. Även de skriftliga omdömena är av varierande kvalitet och inte alltid tydliga i hur långt eleven har nått i sin kunskapsutveckling.

Sammanfattningsvis framgår av tillsynen att det finns brister i skolans arbete med skriftliga bedömningar och att information om elevens kunskapsmässiga utveckling inte alltid sker på det sätt som beskrivs i skollagen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Skolinspektionen förelägger Friskolan i Skutskär ekonomisk förening att avhjälpa bristerna.

#### **Författning**

10 kap. 13, 22 §§ skollagen

#### **Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen**

##### **Bedömning**

Älvboda friskola måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Se till att den pedagogiska personalen arbetar utifrån de nationella styrdokumentet.
- Se till att det i skolan bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.
- Se till att kvalitetsarbetet är dokumenterat.

**Motivering**

Av skollagen framgår rektorns ansvar för att de mål som finns för utbildningen i skollag och i andra föreskrifter uppfylls. Rektorn har ett ansvar för att se till att den pedagogiska personalen har kunskap om och arbetar utifrån de nationella styrdokumentet.

Tillsynen har visat att det finns brister på skolan när det gäller exempelvis arbetet med åtgärdsprogram, avsaknad av skriftliga bedömningar, utformningen av individuella utvecklingsplaner och ej korrekta beslut kring anpassad studiegång. Både lärare och rektorn uttrycker att implementeringen av Lgr 11 behöver fortsätta bland den pedagogiska personalen. Lärarna uppger även att de behöver fler bedömningsdiskussioner då de säger att de uppfattar detta område som svårt emellanåt. Detta sammantaget indikerar att insatser behöver göras av rektorn för att säkerställa att samtliga lärare har god insikt i och kunskap om de lagar och föreskrifter som styr verksamheten och att lärarna arbetar utifrån de nationella styrdokumentet.

Av skollagen framgår att rektorn ansvarar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består av planering, uppföljning, utvärdering och utveckling av utbildningen. Kvalitetsarbetet ska dokumenteras och genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara de mål som finns för utbildningen i skollag och övriga föreskrifter. Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven samt att rektorn ser till att undervisningen och elevhälsan utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver.

Älvboda friskola har utarbetat en årscykel över kvalitetssäkringen på skolan. Skolan har också en utvärderingsprocess som består av olika enkäter och utvärderingar. Skolans dokumentation av kvalitetsarbetet är emellertid inte fullständigt och behöver förbättras. Det saknas skolövergripande sammanställningar av kunskapsresultaten och analyser av skolans måluppfyllelse på både grupp- och skolnivå görs i begränsad omfattning.

Tillsynen visar att det finns brister när det gäller det systematiska kvalitetsarbetet. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Skolinspektionen förelägger Friskolan i Skutskär ekonomisk förening att åtgärda bristerna.

**Författning**

4 kap. 4 - 7 § skollagen

Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

## Huvudmannaskap och godkännande

### Bedömning

Älvboda friskola måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Huvudmannaskap och godkännande.

- Se till att huvudmannen har skriftliga rutiner för klagomål och tar emot och utreder klagomål mot utbildningen enligt dessa.

### Motivering

Enligt skollagen ska huvudmannen ha skriftliga rutiner för klagomål och ta emot och utreda klagomål mot utbildningen enligt dessa. Information om rutiner ska lämna på ett sådant sätt så att de blir kända.

Vid intervju med rektorn och huvudmannen framkommer att Älvboda friskola saknar skriftliga rutiner för klagomålshantering.

Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Friskolan i Skutskär ekonomisk förening föreläggs att åtgärda bristen.

### Författning

4 kap. 8 § skollagen

På Skolinspektionens vägnar

Mats Peterson  
Beslutsfattare/Undervisningsråd

Anki Näckstam  
Föredragande/Undervisningsråd

## Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen